

A KORONAVÍRUS VÁLSÁG ÉS A MUNKAVÁLLALÓK FÉLELME A MÁSODIK HULLÁM UTÁN

A Magyar Szakszervezeti Szövetség és a FES megbízásából - a 2018., 2019. és 2020 májusi kutatások után – 2021. februárjában a Policy Agenda ismét telefonos kutatást végzett 1000 munkavállaló bevonásával és felmérte, hogy a „munka világa félelmei” kapcsán hogyan is alakul a társadalom tagjainak helyzete. Az alapgondolat az volt, hogy érdemes folyamatában nézni, miképpen változott a biztonságba vetett hite a dolgozóknak. Ez utóbbi alatt nem a fizikai, hanem az egzisztenciális biztonságot értjük. Azaz mennyire hiszi el egy dolgozó, hogy stabil a munkahelye, van anyagi biztonsága, és hátországa, ezáltal mennyire kiszolgáltatott egy adott élethelyzetben, különös tekintettel vizsgálva az életünket alaposan felforgató korona-vírus járvány következtében változó foglalkoztatottságot, jövedelmi helyzetet és egyáltalán az erősödő félelmeinket.

Munkahely biztonsága

A járvány átrendezte a munkaerőpiacot. Tömeges lett egy olyan munkavégzési forma, ami korábban szinte elképzelhetetlen volt. Az ún. otthoni munkavégzés sok munkahelyen az általános gyakorlat része lett.

A 2020 májusi és a mostani kutatásban is azt kérdeztük azoktól, akik saját bevallásuk szerint 2020. március 1-én dolgoztak, hogy a járvány mennyire változtatta meg a munkájukat. Érdekes, hogy a tavalyi adatokhoz képest jelentősen nőtt azok aránya, akik úgy érzik, hogy nem változott meg igazán semmi.

1. táblázat A járvány mennyire változtatta meg a munkáját? (%)

	2020. május	2021. január
nem változott meg	58,6	68,1
megszűnt a munkám, elbocsátottak	5,9	8,3
szabadságra küldtek	5,1	4
fizetés nélküli szabadságra küldtek	2,6	1,3
rövidített munkaidő	11,7	7,5
otthoni munkavégzés	16,2	10,8

Ugyanakkor nőtt azok aránya (8%), akik a válság alatt elvesztették munkájukat. Érdekes módon most már csak 11% mondta azt, hogy otthoni munkavégzésre küldték. Ez azonban nem azt jelenti, hogy összesen ennyi embert érintett a home office, sokkal valószínűbb ennél a válasznál, hogy ennyi embernek maradt meg alapélményként ez a foglalkoztatási forma a covid kapcsán.

Ha településtípus alapján nézzük, akkor a mostani kutatás szerint a budapestiek 23% mondja azt, hogy otthoni munkavégzés volt az alapvető változás számára. De az is érdekes, hogy itt voltak a legtöbben, akik a munkájuk elvesztését emelték ki (10%). Ez a középvárosi réteg majdnem duplája. A budapesti munkavállalók mondták azt legkisebb arányban, hogy nem változott semmi számukra a COVID alatt (59%) a munkájuk kapcsán.

2. táblázat: Mennyire fél attól, hogy a következő félévben elveszíti munkáját?

	2020. május	2021. január
egyáltalán nem tartok tőle	57,3	63,3
inkább nem tartok	21	16,4
inkább tartok tőle	9,3	13,1
nagyon tartok tőle	10,9	7,1
nem tudom	1,4	0,1

Az első hullám végén még 78% egyáltalán nem, vagy inkább nem tartott attól, hogy elveszítheti munkáját, ez a szám 79,7%-ra nőtt idén januárra. Fontos aláhúzni, hogy ez nem érdemi növekedés, ugyanakkor elmozdult abba az irányban a hangulat, hogy többen érzik nagyon stabilnak a munkahelyüket.

A dolgozói társadalom 20% azonban kiszolgáltatottnak tekinthető abból a szempontból, hogy valamilyen mértékben fél az állástalanságtól. Ez, ahogy korábban is említettük, növeli a sokszor indokolatlan önkizsákmányolást.

Ez ugyan tavalyi évhez képest nem egy romló helyzetet jelent, ugyanakkor a 2018-ban végzett felvételünkben - a dolgozók félelmeiről szóló kutatás kapcsán - a lakosság 85%-a nem félt attól, hogy elveszíti a következő félévben a munkáját, ehhez képest már jelentősen romlott a helyzet az adatok alapján.

Településtípusok alapján a következő megállapításokat lehet tenni:

- A középvárosokban érzik a dolgozók legstabilabbnak a helyzetüket, ott a válaszadók 70% egyáltalán nem tart munkahelyének elvesztésétől, míg 15%-a inkább nem fél tőle.
- a fővárosban lakók körében a legerősebb a szorongás. Ott 10%-uk nagyon fél a munkahelyének rövid távon való elvesztésétől, míg a középvárosokban ez az arány 5%.

Jövedelmi kiszolgáltatottság

A jövedelmi kiszolgáltatottság egyik ismérve, ha az járja át a gondolatainkat, hogy képesek leszünk-e fenntartani a mostani életszínvonalunkat. Ez a dolgozói társadalom esetében azért is izgalmas, hiszen jövedelemtermelő képesség szempontjából aktív társadalmi rétegről beszélünk.

Valamelyest romlott a hangulat ebben a tekintetben. A tavaly májusi mérés még azt mutatta, hogy 40,6% fél valamilyen szinten ettől, a mostani adatok szerint ez már 43,8%. A Budapesten élők esetében ez az arány 39%, a községekben lakóknál már 48%. Ez jelentő különbség.

1. táblázat: Mennyire fél attól, hogy az elkövetkező években nem lesz elegendő a munkabére a jelenlegi életszínvonalának biztosítására?

	2020. május	2021. január
egyáltalán nem félek	26,8	34,2
inkább nem félek tőle	30	20,7
inkább félek tőle	29,3	28,4
nagyon félek tőle	11,3	15,4
nem tudom	2,7	1,3

A háztartások anyagi biztonsága

Ehhez a kutatási programhoz kapcsolódóan most már több éve megkérdezzük az embereket, hogy a saját megítélésük szerint mekkora összegre lenne szükség, hogy kisebb, váratlan kiadásokra legyen a háztartásban szabadon felhasználható fedezet.

Ez természetesen egy önbevalláson alapuló lekérdezés, és egy érzetet mutat. Ezt azért tartjuk fontosnak, mert nagymértékben befolyásolja döntéseinket, ha az egzisztenciális fenyegetés már úgy is jelentkezik, ha aggódunk egy olyan kiadástól, amelynek normál körülmények között nem kellene megoldhatatlannak lennie.

A mostani mérés szerint 470 ezer forint lenne az az összeg, amely ebből a szempontból biztonságot jelent. A tavaly májusi adathoz képest ez 100 ezer forinttal magasabb, amelynek oka egyszerre lehet a krízis miatt felborult biztonságérzet, és a szubjektív inflációs érzet is. Érdekes kérdés lesz, hogy a válság után hogyan rendeződik vissza, ha egyáltalán visszarendeződik ez az összeg a válság előtti szintre.

Korcsoportok alapján jelentős differencia van a válaszokban. Legnagyobb összeg a 40-59 éves korosztály szerint szükséges (kb. 500 ezer forint), míg a legkisebb összeg a 60 év feletti munkavállalók számára kellene (277 ezer forint).

A konkrét összegnél érdekesebb annak a vizsgálata, hogy a válaszadók miképpen érzékelik ezzel kapcsolatos helyzetüket. Azt is megkérdeztük, hogy az általa bementett összeggel rendelkezik-e, vagy sem.

A tavaly májusi adat alapján ez az arány 48% volt most már 44,8%-ra csökkent. Azaz a dolgozói társadalom kevesebb mint fele érzi azt, hogy probléma esetén lenne hova nyúlnia. Ez pedig ismételten erősíti a kiszolgáltatottság érzését, megnöveli az egzisztenciális félelmet.

Budapest, 2021. február 26.